

"Hair Covering: Tichels, Shaitels and what about unmarried women?"

Questions:

- 1.) Why did Devorah (עליה השלום) get so upset that a few strands of hair were out?
- 2.) Why do the married women cover their hair when they go to sleep?
- 3.) What is up with Ruchami's hair covering compromise?
- 4.) Is it required for Elisheva to cover her hair as a widow?
- 5.) If exposed hair is immodest, why don't unmarried women cover hair? What is with Ruchami and Esti's hair style versus Libi?

1. Babylonian Talmud, Ketuvot 72a-b*

מתני'. ואלו יוצאות שלא בכתובה: העוברת על דת משה ויהודית. ואיזו היא דת משה? מאכילתו שאינו מעושר, ומשמשו נדה, ולא קוצה לה חלה, ונודרת ואינה מקיימת.

ואיזוהי דת יהודית? יוצאה וראשה פרוע, וטווה בשוק, ומדברת עם כל אדם. אבא שאול אומר: אף המקללת יולדיו בפניו. רבי טרפון אומר: אף הקולנית. ואיזוהי קולנית? לכשהיא מדברת בתוך ביתה ושכיניה שומעין קולה.

גמ'... ואיזוהי דת יהודית? יוצאה וראשה פרוע. ראשה פרוע דאורייתא היא דכתיב: (במדבר ה') ופרע את ראש האשה, ותנא דבי רבי ישמעאל: אזהרה לבנות ישראל שלא יצאו בפרוע ראש דאורייתא - קלתה שפיר דמי, דת יהודית - אפילו קלתה גמי אסור.

אמר רבי אסי אמר ר' יוחנן, קלתה אין בה משום פרוע ראש. הוי בה רבי זירא, היכא? אילימא בשוק, דת יהודית היא ואלא בחצר, אם כן, לא הנחת בת לאברהם אבינו שיושבת תחת בעלה אמר אביי, ואיתימא רב כהנא: מחצר לחצר ודרך מבוי

Mishnah. These are to be divorced without receiving their kethubah: a wife who transgresses the law of Moses or [one who transgresses] practice of Jewish women. And what is [regarded as a wife's transgression against] the law of Moses? Feeding her husband with untithed food, having intercourse with him during the period of her menstruation, not setting apart her dough offering, or making vows and not fulfilling them. And what [is deemed to be a wife's transgression against] the practice of Jewish women? Going out with uncovered head, spinning in the street or conversing with every man. Abba Saul said: [such transgressions include] also that of a wife who curses her husband's parents in his presence. R. Tarfon said: also one who screams. And who is regarded a screamer? A woman whose voice can be heard by her neighbours when she speaks inside her house.

Gemara. ... "And what [is deemed to be a wife's transgression against] the practice of Jewish women? Going out with uncovered head." [Is not the prohibition against going out with] an uncovered head Biblical; for it is written, "And he shall uncover the woman's head," (Numbers 5:18). And this was it taught at the school of R. Ishmael, was a prohibition to the daughters of Israel that they should not go out with uncovered head? — Biblically it is quite satisfactory [if her head is covered by] her work-basket; according to traditional Jewish practice, however, she is forbidden [to go out uncovered] even with her basket [on her head].

R. Assi stated in the name of R. Johanan: With a basket [on her head a woman] is not guilty of [going about with] an uncovered head. In considering this statement, R. Zera pointed out this difficulty: Where [is the woman assumed to be]? If it be suggested, 'In the street', [it may be objected that this is already forbidden by] Jewish practice; but [if she is] in a court-yard³ [the objection may be made that] if that were so you will not leave our father Abraham a [single] daughter who could remain with her husband! — Abaye, or it might be said, R. Kahana, replied: [The statement refers to one who walks] from one courtyard into another by way of an alley.

2. Bavli, Brakhot, 24a

אמר רב ששת: שער באשה ערוה, שנאמר (שיר השירים ד') שערך כעזר העזים.

R. Shesheth said: A woman's hair is a sexual incitement, as it says, "Thy hair is as a flock of goats."

3.) Shulkhan Arukh, Orah Hayim, 75:2

שער של אשה שדרכה לכסותו, אסור לקרות כנגדו. הגה: אפי' אשתו, אבל בתולות שדרכן לילך פרועות הראש, מותר. הגה: וה"ה השערות של נשים, שרגילין לצאת מחוץ לצמתן (כ"י בשם הרשב"א) וכ"ש שער נכרית, אפי' דרכה לכסות.

Hair of a woman which is usually covered - it is forbidden to read [Shema] in its presence. (Rema: Even if she is his wife). But unmarried women for whom it is the norm to go with their head uncovered - it is permissible Rema: And the same holds true for hair of women which normally goes outside the veil. And certainly a wig, even if it is normally covered.

*This source sheet is based on Rabbi Linzers's source sheet with many of his translations

4. Shulkhan Arukh, Even Ha'ezer, 21:2

לא תלכנה בנות ישראל פרועות ראש בשוק, אחת פנויה ואחת אשת איש

Jewish daughters should not go with their head uncovered into the marketplace - whether they be single or married.

5. Shulkhan Arukh, Even Ha'ezer, 115:4

איזו היא דת יהודית, הוא מנהג הצניעות שנהגו בנות ישראל. ואלו הם הדברים שאם עשתה אחת מהם עברה על דת יהודית:

יוצאת לשוק או למבוי מפולש או בחצר שהרבים בוקעים בו וראשה פרוע ואין עליה רדיד ככל הנשים, אע"פ ששערה מכוסה במטפחות

What is *dat yehudit*? It is the practice of modest women that Jewish women have practiced. And the following are things that if she did one of them she violates *dat yehudit*: If she goes out into the marketplace or onto a public street or a courtyard with public traffic and her head is uncovered, and she does not have on her a veil like all women - even if her hair is covered with a handkerchief...

6. Hatam Sofer, Orah Hayim, 36

והאמנם בארצותינו שהאומות יוצאות פרועי ראש ואמותינו לא יצאו ונזהרו מאד וחשו לדברי הזוהר והקפידו על זה מאד, אע"ג

דאילו היינו עומדים למנין לקבוע הלכה היינו אומרים דאותה שורה מבוארת בש"ס להיתר היינו עפ"י פ"ל הערוך דלא כרשב"ם ואין הלכה כהזוהר, מ"מ כיון שתפסו המנהג כהזוהר על זה כ' מהר"א שטיין מנהג עוקר הלכה ונעשה הלכה קבוע, דהיינו היכא דספרי חצונים חולקים על הש"ס וספרי חצונים היינו מס' סופרים וכדומה או מדרש ופסיקתא והזוהר כא' מהם, אותו מנהג עוקר הלכה ונעשה הלכה רוחת בישראל, ומייתי לי' מג"א ס' תר"ץ סקכ"ב ע"ש:

הכלל היוצא כל שום שער בשום מקום בראש ופדחת בנושאה אפילו בחדרה ערוה היא אם לא שיש לה מטפחת בראשה ובשוק וחצר של רבים גם כובע, ואמנם בשורה שער שבין און לפדחת ואינה מקולעת וסד בסיד במקום שנהגו אינה ערוה, ובארצותינו שהמנהג עפ"י זוהר עוקר הלכה ...

However, in our country where the Gentiles go out with their hair uncovered, and our mothers did not go out and have been extremely careful regarding this, and have concerned themselves for the words of the Zohar [that forbids uncovered hair even in one's house], and have been very careful regarding this, even though were we to take a vote we would admit that that one row of hair is permissible according to the gemara ... nonetheless since they have adopted the custom like the Zohar, regarding this we say that a custom uproots a law...

The principle that comes out of all this is that any hair whatsoever, on anyplace on the head or forehead with a married woman, even in her room, is an ervah if she does not have a handkerchief to cover her head, and in the marketplace and public courtyard, even a hat. However, that one row of hair between her ears and forehead, even if it is not braided or matted down, in a place where the custom is to keep it out it is not an ervah, and in our country where the custom is according to the Zohar, that uproots the law...

7. Igrot Moshe, Even Ha'ezer, 1:58

בגילוי מקצת מהשערות ובביתה שהחמיר החת"ס...

כ"ז ניסן תשכ"א

הנה עצם האיסור נאמר בכתובות דף ע"ב תנא דב"ר ישמעאל מקרא דופרע את ראש האשה אזהרה לבנות ישראל שלא יצאו בפרוע ראש, ולא נאמר אזהרה שלא יצאו בשערותיהן מגולות, משמע שתלוי בחשיבות פריעה על הראש בכולל שבשביל גילוי מעט שערות אין להחשיב שהראש הוא פרוע. שאם היה נאמר האיסור על השערות היה שייך לומר שנידון כל מעט שערות בפני עצמן אבל כשנאמר על הראש הרי יש לידון על הראש בכולל.

וגם הא פשוט שאין למילף מהקרא איסור אלא מה שצריך הכהן לפרוע בראש הסוטה, ... ובסוטה ודאי לא סגי בפריעת משהו ... ואף אם נימא שלא בעינן כולו מ"מ חלק גדול מהראש צריך ודאי שיהיה פרוע... וממילא אין למילף לאסור לנשים מהאי קרא בפחות מדין הפריעה שבסוטה....

ולכן לדינא אף שמן הראוי שיחמירו הנשים לכסות כדסובר החת"ס הואיל ויצא מפומיה דגאון גדול כמותו....

Regarding uncovering some hairs and [uncovering the head] in the house, that the Hatam Sofer was stringent...

27 Nissan 5721 (1961)

Behold, the essence of the prohibition is stated in Ketuvot 72, from the teaching of the House of R. Yishmael from the verse "And he shall let loose the head of the woman" - a prohibition for Jewish daughters

*This source sheet is based on Rabbi Linzers's source sheet with many of his translations

that they should not go out with their head uncovered. And it does not say that they should not go out with their *hair* uncovered. This implies that it is dependant on what is considered to be an uncovering of the head in its entirety, for because of the revealing of a few hairs we cannot consider that the head is uncovered. For were the prohibition said regarding the hairs, we could say that a few hairs could be treated by themselves, but since it is said regarding the head, we must consider the head in its entirety.

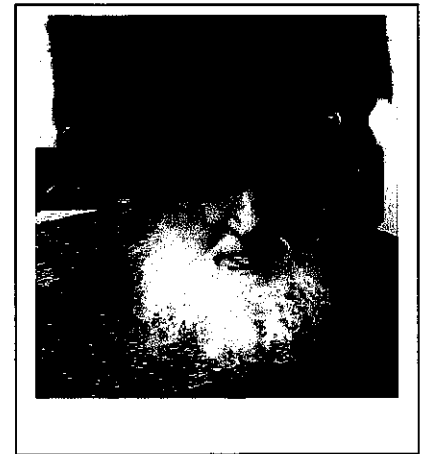
And it is also obvious that we cannot learn from the verse a prohibition except what that Kohen is obligated to uncover of the sotah... and regarding the sotah it certainly is not sufficient to uncover just a little bit. ... And even if we say that he does not need to uncover all of it, nevertheless, a major portion of the head definitely must be uncovered... and hence we cannot learn to prohibit women from exposing their hair based on this verse any amount less than the uncovering of the sotah....

And thus, as a matter of law, although it is appropriate that women should cover their hair as is the position of Hatam Sofer since it emerged from the mouth of a great scholar such as he, whether regarding the first issue [amount of hair that can be exposed] or regarding the second issue [covering in the house], ... however, it is obvious that those who want to be lenient in these two cases we cannot consider them violators of *dat yehudit*, God forbid, and even a *talmid chacham* and God-fearing person should not hesitate to marry a woman like this if she is God-fearing and scrupulous about observing the commandments and has a good character. But even this allowance is only approximately two fingerbreadths high, for the forehead is approximately two handbreadths long, so the area is one square handbreadth, and anything more is forbidden.

8.) Rabbi Moishe Sternbuch is a Haredi rabbi who serves as the Vice-President of the Rabbinical Court^[1] and the *Ra'avad* (Chief) of the Edah HaChareidis in Jerusalem. He resides in Har Nof where he is the rabbi of the local *GR"A Synagogue*, named after the Vilna Gaon of whom he is a direct descendant.^[2]

After the war (WW2), Sternbuch decided to travel to the Land of Israel via France and Italy to study the Torah as taught in the Brisk yeshiva. He enrolled in the Hebron Yeshiva, simultaneously cultivating relationships with leading rabbis Yitzchok Zev Soloveitchik (in 1952), Avrohom Yeshaya Karelitz and Dov Berish Weidenfeld, all of whom he used to meet with regularly in their homes.^[7]

He strongly opposes the Zionist State of Israel and was against its establishment. Holding a high position of authority in the anti-Zionist Edah HaChareidis, he is of the view that there is no connection between the existence of a Jewish state whatsoever and the beginning of the redemption of the Jewish People to the Land of Israel which will precede the Messianic Era.

***This source sheet is based on Rabbi Linzers's source sheet with many of his translations**

סימן סב

שאלה: בענין גלוי שערות באשה מהו השיעור.

נשים חייבות לכסות כל שערות ראשן, רק ביוצאת חוץ לצמתן והיינו שיש לה כובע ומוסיפה צמת לצמצם שלא יתגלו שערות מהצדדין בין האוזן לפדחת, ומ"מ אם יוצאות כמה שערות חוץ לצמתן מהצדדין, מקיל בשו"ת מהר"ם אלשקר (ל"ה), וכבר תמחו על דבריו בשו"ת מהר"ן חיות (ניג) וב"צמח צדק" (מהאדמו"ר מלובאוויץ זצ"ל אה"צ קל"ט) ועיין בחתם סופר (א"ח ל"ז) שכל שער אסור מדינא, ואפילו ביוצאת חוץ לצמתן מנהג ישראל קובע הלכה שאסור, ובשדה חמד מאריך בזה.

ראני שאלתי בעצמי פעם פי הגאון ה"חזון איש" זצ"ל, והשיב לי שכל שער אסור מדינא מה"ת, ורק חוץ לצמתן אע"ג שאינו אסור מה"ת מ"מ אסור ממנהג ישראל, ושאלתי אותו מהו נקרא שערות חוץ לצמתן, ואמר בצדדין או במצח, אבל בשערות גופא בראש האסור בכל שער ושער ואין בזה שיעור.

ובזמן האחרון בעו"ה פרצו גדר להתיר בזה, ולבשות מטפחת ושערות נראות בחוץ, ותולים בוקי סריקי באחד מהרבנים שהתיר, וכבר הבאתי הלכה בזה וח"ו להתיר שעתיד בניה תלוי בצניעותה, כדאיחא בזה"ק (מובא במשנ"ב סימן ע"ה) ולכן אלו שאין רצונם להקל בפאה נכרית, ומכסות במטפחת ולא מכוסות לגמרי, מקלם יגיד להם, שברחו מחשש אסור דפאה נכרית, ליכשל באיסור גמור כשמקצת שערותיהן מגולות חוץ למטפחת.

והרמב"ם פוסק להדיא שאפילו אשה מכוסה במטפחת לא מועיל, ואסורה לצאת לרה"ר שצריך גם רדיד ככל הנשים, שבוה כנראה היו בטוחות שהמטפחת לא תזוז ממקומה ושערותיה יתראו (עיי"ש בפרק כ"ד דאישות הלכה י"ב) וכ"ש אם הולכת במטפחת ובאמת מקצת שערותיה לא מכוסות שעוברת על דת יהודית.

ובזמן האחרון פרץ מאד ענין גלוי שערות, ומתעטפים באצטלא וקדושה, שמוטב בגלוי שערות במקצת ובלבד לא ללבוש פאה נכרית, ודבריהם הכל וגורמים צרות הרבה ועניות בישראל

וכמבואר בזה"ק (פרשת נשא) שאסור לגלות כל שער באשה, והאסור מדינא וכמו שביארתי ב"השוכות והנהגות" ח"ב (תרצ"ב), יעו"ש"ה.

וכבר הוכרע מכל גאוני ישראל זצ"ל להלכה ולמעשה שמקצת שערות בגלוי מדינא אסור ורק ביצאו חוץ לצמתן יש מקילין, וגם בזה כבר הוכרע ונהגו לאסור, אבל בשערות הראש אפילו מקצת אסורה מדינא ואין בזה שום היתר כלל ח"ו.

סימן סג

שאלה: שערות מגולות במקום שאין מקפידות לכסותן אם אסור לקרות ק"ש ולברך.

בעה"ש (ע"ה) אף שאינו מתיר ח"ו פריעת ראש, דאיסורו חמור מאוד, מלמד זכות שאין אסור היזם לקרות ק"ש נגדה וכן בבן איש חי פ"ר וארא סעיף י"ב. כיון שרגילות כן אין מגיעים לידי הרהור, ובמ"ב סימן ע"ה סק"ב וחזו"א (ט"ז ס"ק ח') ס"ל שאסור בכל גוונא לקרות שמע ולהתפלל נגדה. (גם בעלה). וכתב שלא הקילו אלא בבתולות שאין להן חובת כיסוי, אבל פרוצות שיוצאות תמיד בראש פרוע אסור שלא הקילו חכמים בפרוצות, וכמו שפשוט לאסור בפרוצות המגולות ורועותיהן ושוקיהן.

ובדרשה לקהלה כאן עוררנו אודות אסור ייחוד. ותמחו מהשומעים שהרבה פעמים נראה שאין נדנוד חשש שיבא לידי עבירה ח"ו, ובאמת שכן הוא איסור יחוד שאיסורו מצד עצמו ביחוד אפילו יודעים ובטוחים שלא יבואו לעבירה, והסברתי עוד ש"יחוד" מדין תורתנו הקדושה נוגד הצניעות, וכיחוד מצד עצמו עלולים לכלכל אותו מחשבות והרהור עבירה בשעתו או לאחר מכן, והוא הדין והוא הטעם אשת איש כשהולכת בלי כסוי כראוי מדין תורה, אין הטעם רק שהשערות גורמים הרהור, אלא שבצנועה אין היצר שולט כ"כ, וכשהשערות מגולות שהוא פריצות מדין תורה, היצר מבלבל יותר, ולכן כשנמצאת בין אנשים עליה לזהר ביותר לשמור גודי צניעות כדין תורה, ועוד אפשר שאסורו גם מפני שמגיעים בזה גופא ח"ו לידי הרהור, ולכן לא מועיל הסברה שרגילים, ודברי חז"ל שאמרו "שער באשה ערה" וילפינן לה מקראי [שנאמר שערך כעדר